

Sygn. akt VII U 794/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Zbigniew Szczuka

Protokolant: st. sekr. sądowy Dominika Kołpa

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 kwietnia 2017 r. w Warszawie

sprawy P. P. i I. S. prowadzącej Kancelarię (...) z siedzibą w L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania P. P. i I. S. prowadzącej Kancelarię (...) z siedzibą w L.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 11 marca 2016 r., znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż stwierdza, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne odwołującej P. P. podlegającej ubezpieczeniom u płatnika składek odwołującej I. S. Kancelaria (...) z siedzibą w L. wynosi za okres październik 2015 r. z tytułu ubezpieczenia emerytalnego, rentowego oraz ubezpieczenia wypadkowego 1583,25 zł (jeden tysiąc pięćset osiemdziesiąt trzy złote i dwadzieścia pięć groszy), a za listopad 2015 r. z tytułu ubezpieczenia emerytalnego, rentowego oraz ubezpieczenia wypadkowego 696,66 zł (sześćset dziewięćdziesiąt sześć złotych i sześćdziesiąt groszy).

UZASADNIENIE

W dniu 15 kwietnia 2016 r. P. P. i I. S. prowadząca Kancelarię (...) z siedzibą w L. złożyły odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 18 marca 2016 r., nr: (...) ustalającej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Odwołujące się wniosły

o uchylenie przedmiotowej decyzji w celu ponownego rozpatrzenia sprawy i ustalenia podstawy ubezpieczenia dla P. P. zgodnie z zawartą między odwołującą a I. S. umową o pracę, w której to wynagrodzenie zostało określone na wysokość 1900,00 złotych brutto miesięcznie (k. 2-3 a. s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie z dnia 20 maja 2016 r. wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu organ rentowy podniósł, że przyjęta pomiędzy stronami umowy wysokość wynagrodzenia została ustalona

w celu uzyskania wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Zdaniem organu rentowego ustalenie wysokości wynagrodzenia odwołującej nastąpiło z naruszeniem zasad współzycia społecznego polegającego na świadomym osiągnięciu nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych jego uczestników (k. 4 a. s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 1 lutego 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. zawiadomił pracodawcę odwołującą o wszczęciu postępowania na podstawie art. 61 § 1 i 4 k.p.a. w związku z art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w sprawie stwierdzenia obowiązku ubezpieczeń społecznych zatrudnionego pracownika P. P. (k. 4 akt ZUS).

W dniu 5 października 2015 r. płatnik składek I. S. prowadząca Kancelarię (...)z siedzibą w L. zawarła z P. P. umowę o pracę na okres jednego roku, tj. do dnia 4 października 2016 r. Zgodnie z postanowieniami umowy, pracownica została zatrudniona na stanowisku sprzątaczkki w wymiarze 1/2 etatu za wynagrodzeniem miesięcznym w wysokości 1900,00 złotych brutto miesięcznie (k. 11 akt ZUS).

Zgodnie z orzeczeniem lekarskim wystawionym w dniu 5 października 2015 r. przez (...) Zakład Opieki Zdrowotnej (...) z siedzibą w W., ubezpieczona została uznana za zdolną do podjęcia pracy na stanowisku sprzątaczkki (k. 14 akt ZUS).

Przed przystąpieniem do wykonywania swoich obowiązków, P. P. w dniu 5 października 2015 r. odbyła instruktaż stanowiskowy na stanowisku pracy – sprzątaczkka (k. 13 akt ZUS)

P. P. podpisywała listę obecności w okresie od dnia 5 października 2015 r. do dnia 10 listopada 2015 r., z przerwą na urlop wypoczynkowy udzielony od dnia 2 listopada 2015 r. do dnia 6 listopada 2015 r. (k. 15-16 a. s.).

W oparciu o powyższe ustalenia, Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wydał decyzję z dnia 18 marca 2016 r., nr (...) na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3, art. 68 ust. 1, art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 i art. 38 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Organ rentowy stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne dla P. P. podlegającej ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek I. S. wynosi 758,33 złotych za październik 2015 r. oraz 320,83 złotych za listopad 2015 r. Oddział wskazał, że z analizy dokumentów ubezpieczeniowych zaewidencjonowanych na koncie płatnika składek wynikało, że wynagrodzenia pozostałych pracowników zatrudnionych na stanowiskach księgowej, asystentki czy inspektora kształtowały się na poziomie od 1500,00 złotych do 2700,00 złotych. Z powyższego jednoznacznie zdaniem organu rentowego wynikało, iż przyznane odwołującej wynagrodzenie w wysokości 1900,00 złotych z tytułu świadczenia pracy na zajmowanym stanowisku sprzątaczkki jest wysokie, mało zasadne i budzi wątpliwości (k. 35-37 akt ZUS).

W ramach zatrudnienia u płatnika składek, do obowiązków ubezpieczonej należało sprzątnięcie pomieszczeń biurowych, socjalnych i wspólnych ciągów pieszych przy al. (...) oraz terenu przyległego do budynku. Odwołująca wykonywała pracę na rzecz płatnika składek od poniedziałku do piątku w godzinach od 15.00 do 19.00. P. P. sprzątała min. sekretariat, gabinet pracodawcy, klatkę schodową oraz parking dla klientów znajdujący się na zewnątrz firmy, jak również zajmowała się myciem okien. Ubezpieczona posiadała klucze i po zakończeniu wykonywania swoich obowiązków zamykała lokal należący do pracodawcy. Ze względu na brak jakiegokolwiek osoby w lokalu po godzinach pracy, I. S. potrzebowała osoby zaufanej na stanowisku sprzątaczkki, która każdorazowo zamykała siedzibę płatnika składek. W okresie zwolnienia ubezpieczonej, płatnik składek korzystała z usług firmy zewnętrznej, a następnie został zatrudniony nowy pracownik na 1/4 etatu za wynagrodzeniem w wysokości 900,00 złotych brutto miesięcznie na czas określony (zeznania odwołujących – k. 110-111 a. s.).

Od dnia 12 listopada 2015 r. odwołująca pozostawała niezdolna do pracy. W tym dniu ubezpieczona została przyjęta do Szpitala (...) w N. na Oddziale (...) z rozpoznaniem wstępnym ciąży obumarłej. W wykonanym USG w dniu 12 listopada 2015 r. stwierdzono macicę powiększoną z widocznym w środku jajem płodowym i zarodkiem bez oznak funkcji życiowych. Wymiary zarodka odpowiadały ciąży wielkości 6 tygodni i 3 dni. U odwołującej wykonano wyłyżeczkowanie

jamy macicy i w stanie dobrym ze zwolnieniem lekarskim wypisano do domu w dniu 14 listopada 2015 r. Wczesna ciąża, w której znajdowała się odwołująca, nie stanowiła przeciwwskazania do podjęcia przez nią pracy w charakterze sprzątaczk (opinia główna i uzupełniająca biegłego sądowego - k. 62 i 98 a. s.)

Zgodnie z wypełnionym PIT, płatnik składek osiągnął dochód za rok 2014 w wysokości 248464,15 złotych oraz za rok 2015 w wysokości 199154,92 złotych (k. 24-27 a. s.).

Zgodnie z zaświadczeniem z Urzędu Skarbowego oraz z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. płatnik składek nie zalegał względem ww. instytucji w podatkach oraz w opłacaniu składek na ubezpieczenie społeczne (k. 21-23 a. s.).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodu z zeznań odwołujących się, a także dokumentacji zalegającej w aktach rentowych oraz akt sądowych sprawy. Zdaniem Sądu dokumenty, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia,

są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny. Dokumenty te nie były przez strony sporu kwestionowane w zakresie ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem wynikające z nich okoliczności należało uznać za bezsporne i mające wysoki walor dowodowy. Z kolei zeznania płatnika składek I. S. oraz P. P. są wiarygodne, gdyż korespondują z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym. Również opinie biegłego sądowego ginekologa S. B., zarówno główna, jak i uzupełniająca, stanowiły wiarygodne źródło dowodowe dla końcowego rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Biegły w sposób jasny, logiczny i zrozumiały uzasadnił stanowisko, w związku z którym odwołująca na dzień przystąpienia do pracy u płatnika składek była zdolna do wykonywania obowiązków pracowniczych, pomimo znajdowania się w ciąży. Ponadto strony postępowania nie wniosły uwag do wniosków wynikających z treści opinii uzupełniającej sporządzonej przez biegłego sądowego.

W związku z powyższym Sąd uznał dotychczas zebrany materiał dowodowy za wystarczający do wydania rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie P. P. i I. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 18 marca 2016 r., nr: (...) jest uzasadnione i podlega uwzględnieniu.

Przedmiotem niniejszego postępowania było ustalenie wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne dla M. P., co przesądziło o kierunku kontroli sądu ograniczonej jedynie do tej spornej kwestii. W zaskarżonej decyzji organ rentowy nie kwestionował faktu wykonywania czynności pracowniczych przez odwołującą na podstawie umowy o pracę na rzecz płatnika składek I. S., a jedynie wysokość wynagrodzenia umówionego przez strony na kwotę 1 900,00 złotych brutto miesięcznie.

Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) zwanej dalej „ustawą”, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są: pracownikami.

W myśl art. 8 ust. 1 ustawy, za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, a zgodnie z art. 13 pkt 1 ustawy, obowiązek podlegania takiej osoby ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu trwa od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, o czym stanowią art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy. Z kolei podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe.

W ramach art. 41 ust. 12 i 13 ustawy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych może zakwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa zgodnie z dyspozycją art. 58 k.c.. Nadmierne podwyższenie wynagrodzenia pracownika w zakresie prawa ubezpieczeń społecznych może być bowiem ocenione jako dokonane z zamiarem nadużycia prawa do świadczeń. Zgodnie bowiem z linią orzeczniczą Sądu Apelacyjnego, „nadmiernemu uprzywilejowaniu płacowemu pracownika, które w prawie pracy mieściłoby się w ramach art. 353¹ k.c., w prawie ubezpieczeń społecznych, w którym pierwiastek publiczny zaznacza się bardzo wyraźnie, można przypisać - w okolicznościach każdego konkretnego wypadku - zamiar nadużycia świadczeń przysługujących z tego ubezpieczenia albowiem alimentacyjny charakter tych świadczeń oraz zasada solidaryzmu wymagają, żeby płaca - stanowiąca jednocześnie podstawę wymiaru składki - nie była ustalana ponad granicę płacy słusznej, sprawiedliwej i zapewniającej godziwe utrzymanie oraz żeby rażąco nie przewyższała wkładu pracy, a w konsekwencji, żeby składka nie przekładała się na świadczenie w kwocie nienależnej.” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 20 września 2012 r., sygn. akt III AUa 420/12) Ustalenie w umowie o pracę rażąco wysokiego wynagrodzenia za pracę stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne może być w konkretnych okolicznościach uznane za nieważne z mocy art. 58 § 3 k.c. w związku z art. 300 k. p. jako dokonane z naruszeniem zasad współżycia społecznego. W konsekwencji nieważnością mogą być dotknięte jedynie uzgodnienia stron umowy dotyczące wynagrodzenia za pracę, przy zachowaniu ważności pozostałych postanowień umownych, ponieważ zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, „jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2009 r., sygn. akt I UK 19/09)

W przedmiotowej sprawie, gdzie tylko wynagrodzenie ustalone w umowie o pracę zostało zakwestionowane przez organ rentowy, rolą Sądu była ocena postanowień umownych dokonywana z punktu widzenia prawa ubezpieczeń społecznych, a więc nie tylko z punktu widzenia interesu pracownika, ale także interesu publicznego. Godziwość wynagrodzenia

za pracę w prawie ubezpieczeń społecznych musi być bowiem interpretowana przy uwzględnieniu wymogu ochrony interesu publicznego oraz zasady solidarności ubezpieczonych.

Na gruncie okoliczności rozpoznawanej sprawy Sąd Okręgowy przyjął, iż wynagrodzenie za pracę odwołującej ustalone w zawartych przez strony umowie o pracę było usprawiedliwione i godziwe do rodzaju, ilości i jakości pracy oraz wymaganych kwalifikacji. Jego wysokość była usprawiedliwiona aktualnymi potrzebami firmy. Podkreślenia wymaga, iż w zakres pracy odwołującej wchodziło sprzątnięcie terenu w lokalu oraz na zewnątrz w postaci oczyszczania parkingu dla klientów. Ubezpieczona w zakresie obowiązków posiadała również obowiązek zamykania drzwi do lokalu po zakończonym sprzątnięciu budynku, ponieważ po godzinach pracy płatnik składek nie mógł powierzyć innemu pracownikowi ww. czynności. Sąd zważył, że w związku z powyższym odwołująca była obdarzona przez płatnika składek szczególnym zaufaniem, co objawiało się chociażby w przekazaniu jej kluczy do lokalu oraz w konsekwencji zamykania przez nią lokalu po zakończeniu pracy przez wszystkich zatrudnionych. Jednocześnie w toku postępowania nie znaleziono przeciwskażeń, które uniemożliwiłyby wykonywania przez odwołującą obowiązków w chwili zawarcia umowy o pracę.

Sąd zważył, że zindywidualizowany charakter niniejszej sprawy nakazał zbadać wysokość osiąganego przez ubezpieczoną wynagrodzenia w kontekście jej obowiązków pracowniczych. W ocenie Sądu zakres obowiązków pracowniczych odwołującej był obszerny i wykraczał poza czynności, które należą gatunkowo do stanowiska sprzątaczk. Należy bowiem wskazać, że P. P. nie sprzątała tylko pomieszczeń, które znajdowałyby się wyłącznie wewnątrz lokalu. Jak wynika z zeznań odwołujących się, P. P. miała również w obowiązku sprzątać parking dla klientów Kancelarii, który mieścił się na zewnątrz budynku. Ponadto ubezpieczona miała za zadanie codziennie zamykać lokal po uprzednim wykonaniu swoich obowiązków pracowniczych. Sąd doszedł do przekonania, że przez pryzmat wykonywanego dodatkowego obowiązku, jak również świadczenia usług poza siedzibą lokalu, umówione wynagrodzenie w kwocie 1900,00 złotych brutto miesięcznie

nie było wygórowane. Zgodnie z poglądem Sądu Apelacyjnego, „pracownica w ciąży, która podejmuje pracę za rozsądnym wynagrodzeniem, mieszczącym się w granicach akceptowanych na danym rynku pracy, nie może być traktowana gorzej niż pozostali ubezpieczeni. Powołanie się przez organ rentowy na przepis art. 58 § 1 k.c. z uwagi na wystąpienie celu obliczonego na obejście ustawy, możliwe jest wyjątkowo. Ocena w tym zakresie ma charakter zindywidualizowany, a jej zmienną jest całokształt okoliczności sprawy.” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 lutego 2015 r., sygn. akt

III AUa 1301/14) Z uwagi na ów zindywidualizowany charakter, w ocenie Sądu rodzaj wykonywanych czynności przez ubezpieczoną dawał podstawy do określenia wynagrodzenia przez płatnika składek na kwotę 1900,00 złotych brutto w ramach 1/2 wymiaru czasu pracy. Zarzuty kierowane przez organ rentowy w kontekście zawarcia umowy o pracę na potrzeby uzyskania przez pracownicę wysokich świadczeń z ubezpieczeń społecznych są w ocenie Sądu chybione i nie zasługują na uwzględnienie. Nie zostało należycie udowodnione, aby wysokość wynagrodzenia odwołującej zostało ustalone na poziomie odbiegającym od stawek rynkowych w sposób powodujący jego rażące wygórowanie, a zarazem nie odpowiadające świadczonej pracy. Organ rentowy nie przedstawił dowodów świadczących o tym, aby zatrudnienie odwołującej byłoby dla płatnika składek nieopłacalne, nieracjonalne

i nielogiczne. Należy mieć na względzie również okoliczność, zgodnie z którą z uwagi

na zwolnienie odwołującej, płatnik składek wynajął firmę sprzątającą, a następnie zatrudnił pracownika na zastępstwo, który miał wykonywać czynności przypisane P. P.. Nowy pracownik został zatrudniony za wynagrodzeniem 900,00 złotych brutto miesięcznie

w ramach 1/4 wymiaru czasu pracy, co niezbicie dowodzi, iż wysokość uposażenia ubezpieczonej w porównaniu do wynagrodzenia osiąganego przez pracownika zatrudnionego na zastępstwo nie była rażąco wygórowana. Nie odnotowano również, żeby I. S.

z tytułu prowadzenia Kancelarii, miała zaległości w stosunku do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Urzędu Skarbowego czy też do własnych pracowników. Wynagrodzenia były płacone pracownikom na czas.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd orzekł, jak w sentencji przyjmując wysokość wynagrodzenia uzyskiwanego przez odwołującą za sporny okres w kwotach netto.